№ 26 ՈՒՐԲԱԹ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 13 1904 ՈՒՐԲԱԹ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 13 № 26

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկ։ Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Հռիփսիմէ Բարայեանը և Կարապետ Ջալալեանը ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց եղբօր

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ ՋԱԼԱԼԵԱՆՑԻ

մահը։ Հոգեհանգիստը կատարվելու է հինգշաբթի և ուրբաթ օրերը երեկոյեան ժամը 7-ին հանգուցեալի բնակարանում, Արտիլլերիյսկի փողոց № 11։ Յուղարկաւորութիւնը շաբաթ, առաւօտեան ժամը 10-ին, բնակարանից դէպի ս. Նշան եկեղեցին, (Սերեբր. բեաղ) և այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատունը։

(Հ. ռ.) 2—2

Տիկին Եղիսաբէթ Միքայէլեան և պ.պ. Ստեփան և Արտեմ Յովհաննիսեանները ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց ազգականներին և բարեկամներին, առաջինը իր անմոռանալի ամուսնու, իսկ վերջինները իրանց եղբօր՝

ԳԷՈՐԳ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԴԷՄՈՒՐԲԵԱՆՑԻ

մահը և խնդրում են ազգականներին, բարեկամներին և ծանօթներին շնորհ բերել ներկայ լինելու Թաղման հանդէսին, որ տեղի կունենայ շաբաթ օրը, փետրվարի 14-ին, առաւօտեան ժամը 10½-ին իր սեփական տանից, Բէհբութեան փողոց, № 5 դէպի Մուղնու ս. Գէորգ եկեղեցին։ Ամբիծքը կը լինի ուրբաթ, երեկոյեան ժամը 6½-ին։

(Հ. ուբբ.) 2—2

Մարթա Գրիգորեան Մելքումեանցը որդիների, Թոռների, հարսի և փեսաների հետ միասին, ցաւօք սրտի յայտնում է իրանց բարեկամներին և ծանօթներին իր Թանկագին ամուսնու

ՄԻՔԱՅԷԼ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՄԵԼՔՈՒՄԵԱՆՑԻ

անժամանակ մահը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի, փետրվարի 8-ին, ծանր և կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ։ Յուղարկաւորութիւնը կը լինի վաղը, շաբաթ, փետրվարի 14-ին, իր բնակարանից, Տրօիցկայա փողոց, № 11, դէպի Ջգրաշէնի Աւետեաց եկեղեցին, առաւօտեան ժամը 10-ին. Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը։ Ամբիծքը ուրբաթ, երեկոյեան ժամը 7-ին։

1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նախազգուշութեան համար. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վահան Քիրլեան. Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Տուրգենեվի յիշատակին։ Ժողովրդական կրթական ընկերութիւններ։

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Օտարոտի տեղեկութիւններ բերին մեզ հեռագիրները։ Սպանիան, Պորտուգալիան, Հօլլանդիան կարգի են բերում իրանց զինուորական նաւերը և կարծես պատերազմական նախապատրաստութիւնների մէջ են։ Ի՞նչ է պատահել, ինչու համար են զինվում, ում դէմ են պատրաստվում կռուելու։ Երբ մենք կարդում էինք, որ Անգլիան, Ֆրանսիան և Միացեալ-Նահանգները այս ու այն կողմ են ուղարկում իրանց զինուորական նաւերը, մենք դա հասկանալի էինք գտնում, որովհետև այդ պետութիւնները մեծ շահեր ունեն Հեռաւոր Արևելքում և պարտաւոր են ուշի ուշով հետևել իրանց գաղութների կամ առևտրական ձեռնարկութիւնների վիճակին։ Իսկ ինչով բացատրել վերև յիշած երկրորդական պետութիւնների պատրաստութիւնները։

Անկարելի է լաւ պատճառաբանված բացատրութիւն գտնել այդ կարգադրութիւնների համար։ Ամենահաւանականն այն է, որ թէ խոշոր և թէ փոքր պետութիւնները ցանկանում են յամենայն դէպս պատրաստ լինել դիմադրութիւն ցոյց տալու այն դէպքում, եթէ անսպասելի կերպով բարդութիւններ ծագեն եւրօպական պետութիւնների յարաբերութիւնների մէջ։ Չը պէտք է մոռանալ, որ բացի Հեռաւոր Արևելքից կայ անցեալ տարվանից մնացած մի ծանր ժառանգութիւն. դա Մերձաւոր Արևելքի դեռ չը կարգաւորված դրութիւնն է, չը լուծված հարցը։ Մակեդոնացիները չեն կարողանում հանգստանալ, որովհետև րէֆօրմների իրագործութիւնը ուշանում է, իսկ ալբանացիները, ընդհակառակը, զայրացած են այն րէֆօրմներից, որոնք թէև փոքր չափով, բայց և այնպէս մտցնվում են մահմեդական գաւառներում։ Եթէ յանկարծ բռնկվի պատերազմ Թիւրքիայի և Բօլգարիայի մէջ, կամ մակեդոնական և ալբանական ապստամբութիւնը շատ խիստ կերպարանք ստանայ, այն ժամանակ գործի մէջ կարող են խառնվել նախ և առաջ Աւստրո-Ունգարիան, իսկ յետոյ Իտալիան, Անգլիան և Ֆրանսիան։ Իսկ եթէ Հեռաւոր Արևելքի կամ Մերձաւոր Արևելքի պատճառով պետութիւնների մէջ ծագեն բարդութիւններ, այն ժամանակ հարցեր կը ծագեն նեղուցների և ջրանցքների, ինչպէս, օրինակ, Գիբրալտարի, Սուէզի և ուրիշ կարևոր կէտերի մասին, և ընդհարումը կը ստանայ այնպիսի ծաւալ, որ կը դղրդեցնէ բոլոր եւրօպական պետութիւնները։

Եւրօպան վախենում է մեծ պատերազմի ուրուականից և ամեն միջոց գործ է դնում խուսափելու այդպիսի պատերազմից, բայց պետութիւններից իւրաքանչիւրը չէ կարող նախազգուշական միջոցներ ձեռք չառնել ծանր դէպքերի համար, քանի որ քաղաքական հօրիզոնի վրա կիտված ամպերը չեն հեռացել։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՀԱՆ ՔԻՐԼԵԱՆ

(Մահվան տարեդարձի առիթով)

—

Մի տարի առաջ, 1903 թւի յունվարի 1-ին, Նոր-Նախիջևանի հասարակութիւնը մի անփոխարինելի կորուստ ունեցաւ։

Մեռաւ Վահան Քիրլեանը։

Ով որ ճանաչում էր և հասկանում այդ մարդուն, ով որ բաղդ էր ունեցել այդ ուսուցչի աշակերտը լինելու՝ նա երբէք, այո, երբէք չէր կարող մոռանալ նրան։

Ես յիշում եմ այդ «հայ ուսուցչի» միշտ խոհուն, միշտ մտածկոտ և խորհրդաւոր դէմքը։ Նա միշտ սիրում էր կեանքը պատ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏՈՒՐԳԵՆԵՎԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Նամակ Մոսկվայից)

—

Փետրվարի 1-ին

Համալսարանի դահլիճում այսօր «Ռուսաց գրականութեան սիրողների ընկերութեան» հրապարակական նիստն էր, որը նուիրված էր ամբողջապէս Ի. Ս. Տուրգենեվի յիշատակին։ Արտիստ Ֆեդոտով և Սադօվսկին կարդացին Տուրգենեվից. Անդրէեվան—մի րեֆէրատ՝ «Տուրգենեվի» «Ուրուականները», որպէս բանաստեղծի սիմբօլիկ խոստովանանքը։ Խօսեց և պրոֆ. Օվսիանիկօ-Կուլիկօվսկին «Տուրգենեվի աշխարհայեացքի» մասին։ Վերջինիս զեկուցումը վերին աստիճանի հետաքրքրաշարժ էր. ցաւում եմ, որ հնարաւորութիւն չունէի գրի անցկացնել նրա ճառը։ Յոյսս դնելով յիշողութեանս վրա, կաշխատեմ ընդհանուր գծերով բերել այստեղ վերոյիշեալ ճառը։

Յայտնի է թէ ամենաթունդ արևմտասէրի որպիսի տիպար էր ներկայացնում Տուրգենեվը. նոյնպէս ընդհանուրին յայտնի մի փաստ է հռչակաւոր գրողի յոռետեսութիւնը, որով համակված են նրա վերջին գրվածքները։ Որքան էլ ըստ երևոյթին արևմտասիրութիւնը և յոռետեսութիւնը հակառակ աշխարհայեացքներ լինեն, այնուամենայնիւ անհերքելի մի իրողութիւն է, որ այդ երկուսն էլ բոլորովին հաշտ կերպով ապրում էին Տուրգենևի հոգու մէջ։ Ուրեմն կար մի ներքին կապ, որ անհնարին չէր դարձնում այդպիսի տարօրինակ հաշտութիւնը։ Յարգելի պրոֆեսորը իր ճառի մէջ փորձեց հէնց այդ հակասութիւնը բացատրել, գտնել հէնց այդ ներքին ընդհանուր թելը…

Նայենք, ինչ էր գրված արևմտասէրի դրօշի վրա, ինչ դաւանանքներ ունէր արևմտասէրը։ Ռուսաստանը, պատմական դժբաղդ հանգամանքների շնորհիւ, ասում էր նա, յետ է մնացել եւրօպական կուլտուրայից. բոլոր ազգերը պատմական անհրաժեշտութեամբ անցել են մի ընդհանուր ճանապարհ. ուստի ոչ մի հիմք չը կայ ենթադրելու, որ այդ ճանապարհը կարող է վնասակար լինել Ռուսաստանի համար։ Ռուսաստանի փրկութիւնը—եւրօպական քաղաքակրթութիւնն է։ Ռուս ժողովուրդը չի կորցնի երբէք իր ազգային ինքնուրոյնութիւնը, ընդունելով եւրօպական քաղաքակրթութիւնը։ Որքան էլ ռուս ազգը ծծէ կուլտուրայի մատակարարած հիւթերը, որքան էլ նա հրաժարվի իր աւանդութիւններից, արտաքին փառքից,—նա երբէք չի կորցնի իր ընդհանուր ազգային ֆիզիօնօմիան։ Պետրոս Մեծը արևմտասէրների ամենախոշոր և ամենափայլուն դէմքերից մէկը կարող է համարվել. և հէնց այդ Պետրոս Մեծն էր, որ հուժկու ձեռքով ցնցեց ամբողջ Ռուսաստանը և չը վախեցաւ, մի րօպէ անգամ չը տատանվեց իր պաշտած ժողովուրդը օտարամոլութեան գիրկը գցել։ Այնքան մեծ էր նրա մէջ հաւատը դէպի ռուս ազգի մեծ հոգին, որը չը պիտի ընկճվէր ոչ մի հակառակ զօրութիւնից… Այս էր արևմտասիրութեան դաւանանքը. այդ անընկճելի հաւատն էր, որ նրան այնքան ուժեղ էր դարձնում։

Բայց ինչպէս կարողացաւ պեսսիմիզմը բուն դնել Տուրգենեվի սրտում արևմտասիրութեան կողքին…

Տրամաբանական կապ փնտռել, ի հարկէ, անհնարին է. այսպիսի հոգեկան հակասութիւնները պէտք է լուծել, աշխատել ըմբռնել միմիայն հոգեբանական տեսակէտից։ Երբեմն հոգին ամողջապէս հակասութիւններից կազմված մի ոյժ է. այդ հակասութիւնները իրանց ցեղային-ժառանգական և սօցիալական հիմքը ունեն… Բաւական է յարմար հող, յարմար հանգամանքներ, որպէս զի սաղմային դրութեան մէջ գտնվող երկու բոլորովին հակառակ ոյժերը միաժամանակ զարգանան, ուժեղանան և տիրեն մարդու ամբողջ էութեան վրա… Տուրգենևը մէկն էր այն մարդկանցից, որ իր սրտի խորքերում կրում էր այդ ժառանգական, սօցիալական հակասող տարրերը։

Տուրգենեվը ազգայնութեան թշնամի էր. ազգայնութիւնը նրան տանջում էր, նա ճիգ էր թափում ազատվել մի կերպ ազգայնութեան կապանքներից. բայց որքան նա աշխատում էր այդ ուղղութեամբ, այնքան աւելի էր համոզվում, որ իր ազգայնութիւնից ազատվել անհնարին է, որովհետև ազգայնութիւնը ամենից առաջ և ամենից շատ մարդու մտաւոր ֆիզիօնօմիան է…

Երևակայեցէք մի մարդ, որը ամբողջ օրը հայելու առաջ կանգնած՝ իր արտաքինով է զմայլվում, չէ կշտանում իր գեղեցկութիւնը դիտելուց։ Սեփական գեղեցկութեան գիտակցութիւնը կամաց-կամաց այնքան է կուրացնում նրան, որ նա սկսում է պաշտել իր անձը։

Ազգասիրութիւնը շատ նման է այդ ինքնաբաւական, ինքնապաշտ մարդու դրութեանը. բայց սա դրական ազգասիրութիւնն է, սա սլաւօնասիրութիւնն է…

Երևակայեցէք այժմ մի ուրիշ մարդ, որը նոյնպէս, ամբողջ օրը հայելու մէջ իր անձը զննելուց յետոյ, գալիս է այն տխուր և յուսահատեցնող եզրակացութեան, որ չափազանց տգեղ է, զզուելի է… Այդ մարդը ամեն մի յարմար միջոց է փնտռում, որ մի կերպ կարողանայ մոռանալ իր տգեղութիւնը, այսինքն իր սեփական անձնաւորութիւնը… Սա արդէն արևմտասիրութեան նմուշն է։

Այս երկու տեսակ ազգասիրութիւնն էլ հիւանդոտ ազգասիրութիւններ են, որովհետև ծայրայեղութիւններ են, երկու հակառակ բևեռներ են…

Որքան հեռու ենք գնում դէպի պատմական անցեալը, որքան մօտենում ենք 18-րդ դարին, այնքան աւելի սուր կերպարանք ստացած, աւելի ուժեղ ընդգծված ենք տեսնում այդ երկու տեսակ ազգասիրութիւնները, այդ երկու ծայրայեղութիւնները։

18-րդ դարում արևմտասիրութիւնը ազգայնականութեան անպայման բացասումն էր։ Ամեն բան, ինչ որ ազգային էր, մի տեսակ դժբաղդութիւն էր, որից անհրաժեշտ էր ազատվել. և 18-րդ դարի ռուս-ազնուականի համար չը կար ռուսերէն լեզու, չը կար ռուս ժողովուրդ, որովհետև ֆրանսերէնն էր դառել նրա մայրենի լեզուն, իսկ Ֆրանսիան—նրա հայրենիքը։ Բոլորովին հակառակ պատկեր էր ներկայացնում սլաւօնասիրութիւնը այդ ժամանակ։

Քանի մօտենում ենք 19-րդ դարին, այնքան այդ հրէշային ձևերը ընդունում են աւելի րացիօնալ կերպարանք։

19-րդ դարի սկզբներում դեռ արևմտասիրութիւնը չէր ազատվել իր չափազանցութիւններից և անհեթեթութիւններից։ Բաւական է յիշել Չաադաեվին, որը նոյն իսկ կաթօլիկութիւն ընդունեց, և Գլինկային, քսաներորդ թուականների այդ հռչակաւոր ցենզօրին։ Վերջինս երկու ծայրայեղութիւնների էլ մէջ ընկնելու դժբաղդութիւնն ունեցաւ. լինելով սլաւօնասէր, նա իր գրադարանի բոլոր ֆրանսերէն գրքերն էր պատռել և դէն գցել։ Իսկ արևմտասէր եղած ժամանակը նա ուղղակի չէր կարող տանել այն ամենը, ինչ որ ռուսական էր, և ոչ միայն չէր կարող տանել, այլ նոյն իսկ այդ բոլորը գոյութիւն անգամ չունէր նրա համար։ Լսելով ռուս ժողովրդական մելամաղձոտ երգերը, նա դառնագին բացականչում էր. «Ախր ճրտեղից են, մի ասէք տեսնեմ, ճրտեղից են այդ սիրտ կտրատող, այդ մարդ լացացնող երգերը, երբ չորս կողմս անապատ է»…։ Գլինկան զարմանում էր և չէր կարող ըմբռնել, թէ ինչպէս և ճրտեղից շրջապատող անապատում կարող էին այդպիսի ցնցող ձայներ, եղանակներ հնչվել…

կերացնել իր իսկական գոյներով, բայց մի և նոյն ժամանակ կարմիր թելի նման յոյսի շողով էր պատում նրան: Լաւագոյն յոյսեր, լաւագոյն գաղափարներ նա գիտէր ներշնչել իր աշակերտների սրտերում:

Եւ այդ բանը երբէք չեն մոռանայ նրա աշակերտները:

Վահան Քիրլեանը Նոր-Նախիջևանի թեմական դպրանոցի ուսուցիչն էր, վերջին չորս-հինգ տարին նա տեսչի օգնականի պաշտօն էր վարում թեմական դպրանոցում, որը և օրինակելի բարեկարգութեան հասցրեց:

Իբրև ուսուցիչ Վահան Քիրլեանը խիստ չէր, պահանջող էլ չէր, բայց մի ինչ որ զարմանալի, մեզ անբացատրելի ներքին ոյժով մեզ ամենքիս ստիպում էր ամաչել, պատկառել և յարգել նրան: Ես երբէք չեմ տեսել Վահան Քիրլեանին յուզվելիս կամ բարկանալիս: Նա ազդում էր խօսքով և նրա խօսքը ուժեղ և խորը թափանցող էր: Նրա խօսքի—շատ անգամ յանդիմանութեան տակ թագնված էր մի վերին աստիճանի սիրող և մարդկային անհատականութիւնը յարգող սիրտ:

Մի գրական երեկոյթ կամ ներկայացում սարքելիս դպրոցում մեզ առաջնորդ և ձեռնարկողն էր լինում Վահան Քիրլեանը:

Անմոռանալի են այն երեկոները, երբ դպրանոցն էինք հաւաքվում փորձեր անելու ներկայացման համար: Վահան Քիրլեանը լինելով արտիստ հոգով, խիստ սիրում էր մասնակցել սիրողների ներկայացման: Իբրև թատերասէր և սիրող երկար տարիներ ծառայել է տեղական սիրողների խմբին և եղել է լաւագոյն խաղացողներից մէկը:

Շատ մեծ էր Վահան Քիրլեանի ազդեցութիւնը և հեղինակութիւնը իր աշակերտների վրա: Մենք մեր բոլոր գանգատները և անբաւականութիւններն առանց երկիւղի յայտնում էինք Վահանին:

Վահան Քիրլեանը ծնվել է Եկատերինօդարում մի աղքատ, չքաւոր կօշկակարի ընտանիքում: Փոքր հասակից ուղարկվել է Մոսկվա իբրև թօշակաւոր Լազարեան ճեմարան, ուր աւարտելով մտել է Մոսկվայի համալսարանի բնագիտական ֆակուլտէտը, ուր երկու տարի մնալով անցել է լեզուաբանական բաժինը, բայց ինչ ինչ պատճառներով ստիպված է եղել երրորդ կուրսից թողնել համալսարանը եւ նուիրվել ուսուցչութեան պաշտօնին հայ դպրոցներում:

Սկզբում երկու տարի շարունակ եղել է Մօզդոկի հայոց ծխական դպրոցում, ապա հրաւիրվելով Նոր-Նախիջևանի թեմական դպրանոցը, մնացել է այստեղ շարունակաբար մօտ 20 տարի լատին լեզուի, ընդհանուր պատմութեան ուսուցչի և ապա տեսչի օգնականի պաշտօնում:

Վահան Քիրլեանը, իբրև տեսչի օգնական, շատ փորձաքարերի, նոյն իսկ սև նախանձի և հալածանքի ենթարկվեց, բայց շնորհիւ իր խոշոր առաւելութիւններին միշտ բարոյապէս կարողացաւ յաղթել իր թշնամիներին: «Մշակի» ընթերցողները գուցէ յիշելիս լինեն Գրիգոր Զալխուշեանի մի քանի յօդուածները, որով նա այդ լուսամիտ մարդու պաշտպանը հանդիսացաւ չարամիտ և խաւարամիտ զրպարտութիւնների դէմ:

Դէպի աշակերտները ունենալով մեծ սէր և գութ՝ նա վերին աստիճանի խնամքով և զգուշութեամբ էր վերաբերվում դէպի նրանց ապագան: Շատ անգամ պատահել է, երբ մի որ և է աշակերտին մանկավարժական ժողովը զարմանալի սնգթութեամբ վճռել է դուրս անել դպրոցից: Այդպիսի դէպքերում Վահանը միշտ հակառակ էր լինում և ամեն ջանք գործ էր դնում խափանելու ժողովի վճիռը:

—«Դպրոց են ուղարկում մեզ, ասում էր նա, որ մենք ուղղենք, կրթենք և դաստիարակենք աշակերտին, իսկ մենք դուրս անելով, մեզ ազատում ենք մի փչացած աշակերտից. գուցէ մեզ կը թեթևացնենք, իսկ թշուառ երեխայի ամբողջ ապագան կը փչրենք. պէտք է ուղղել, խնամել և դաստիարակել, ահա մեր կոչումը և ոչ ազատել մեզ դրանցից»:

Վահան Քիրլեանը տաղանդ չէր և ոչ էլ մի գիտնական, բայց մարդ էր, բառի բուն նշանակութեամբ:

Յ. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսի արհեստաւորների աւագը մեզ ուղարկել է իր ստացած հետևեալ թուղթը—Թիֆլիսի պ. նահանգապետի գրասենեակից: «Ներքին գործերի պ. մինիստրը ինձ տեղեկացրեց հեռագրով, որ նորին գերազանցութեան ամենահպատակ զեկուցման առիթով, որի նիւթն էր Հեռաւոր Արևելքի դէպքերի մասին Թիֆլիսի արհեստաւոր դասակարգի արտայայտած ամենահպատակ զգացմունքները, թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց հրամայել. «Անկեղծ շնորհակալութիւն յայտնել արտայայտված զգացմունքների համար», որի մասին և յայտարարում եմ ձեզ»: Հաղորդելով այս լուրը, արհեստաւորների պ. աւագը յայտնում է մեզ, որ ստացված թուղթը պէտք է տպվի և ամեն մի օրինակ ուղարկվի համքարների 60 գլխաւորներին:

—

Մենք անհրաժեշտ ենք համարում յայտնել հետևեալը: Մինչև այժմ բաժանորդ գրվել ցանկացողները ստացել են «Մշակի» ներկայ 1904 թուին լոյս տեսած բոլոր համարները: Այժմ յունվարի և փետրվարի առաջին շաբաթի համարներից մնում է միայն մի սահմանափակ թիւ և մենք կարող ենք նրանց ուղարկել այն բաժանորդներին, որոնք հերթով աւելի վաղ կը ստորագրվեն, իսկ այսուհետև ստիպված պէտք է լինենք ուղարկել ոչ բոլոր համարները: Հրաւիրում ենք նոր բաժանորդ գրվել ցանկացողների ուշադրութիւնը՝ ներկայ նկատողութեան վրա, ապագայ թիւրիմացութիւնների առաջն առնելու համար:

—

Թիֆլիսում գոյութիւն ունի մանկաբարձուհիների ընկերութիւն: Այդ ընկերութիւնն այժմ, ինչպէս լսում ենք, Օլգինսկի մանկաբարձական ինստիտուտի շինութեան մէջ ուզում է բաց անել ճախապատրաստական կուրսեր զբաղեան բոյրեր պատրաստելու համար: Դասախօսութիւններին կարող են յաճախել թէ յիշեալ ընկերութեան անդամները և թէ դրսից կողմնակի կանայք: Այդ գործը նախաձեռնողներն արդէն մշակել են իրանց ծրագիրը և ուղարկել հաստատութեան ուր հարկն է: Դասախօսութիւնները լսող և աւարտող անձերը պէտք է ենթարկվեն նաև գործնական քննութեան Թիֆլիսի զինուորական հիւանդանոցում՝ խնամելով հիւանդներին և վիրաւորներին:

—

Ինչպէս մենք հաղորդել էինք անցեալ անգամ, Ջուլֆայի մօտ Արաքսի պարօմը՝ սառոյցների պատճառով, դադարել էր գործելուց: Այժմ արդէն լուր է ստացվել, որ պարօմով հաղորդակցութիւնը ռուսական և պարսկական Ջուլֆաների մէջ վերսկսվել է:

—

Մեզ հաղորդում են, որ Գանձակի քաղաքային խորհուրդը Կարմիր խաչի ընկերութեանն է յատկացրել 2,000 ռուբլի, վիրաւոր և հիւանդ զօրականների կարիքների համար: Հայ և մահմեդական հոգևորականութիւնները կատարել են մաղթանքներ՝ հայցելով յաղթութիւն ռուսական զէնքին:

—

Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի ընտրած այն մասնաժողովը, որը պէտք է վերաքննէր կիրակի և տօն օրերին առևտուր անելու ժամերի սահմանափակման պարտադիր կանոնները, փետրվարի 14-ին նիստ ունեցաւ: Այդ նիստում կէտ առ կէտ նորից քննութեան ենթարկելով յիշված պարտադիր կանոնները, համաձայնվելով ձայնաւորների յունվարի 26-ի նիստում արած նկատողութիւնների հետ, իր կողմից հարկաւոր համարեց ուղղել միայն § 1-ը հետևեալ ձևով. բոլոր այն խանութները, հիւրանոցները և գինետները, որոնք ոգելից ըմպելիների առևտուր ունեն, պէտք է բացվեն ժամը 4-ից ոչ առաջ:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Պետերբուրգում կազմվել է ընկերութիւն, որի նպատակն է հաւաքված անդամավճարներով ժողովրդական զինուորական նաւատորմ ստեղծել: Արդէն ընկերութեան գանձարանում կայ 100,000 ռուբլի նուիրված գումար, որով կարելի է գնել մի մեծ ստորջրեայ մակոյկ:

—

Թիֆլիսի քաղաքագլուխը տեղեկացրեց պ. նահանգապետին, որ ներկայումս հոգեկան հիւանդների քաղաքային ապաստարանում 18 մահճակալ գրաւել են ոչ թիֆլիսեցի հոգեկան հիւանդներ, այն ինչ բնիկ թիֆլիսեցի հոգեկան հիւանդները մնում են անապաստան, փողոցներում թափառելիս: Զեկուցանելով այդ, պ. քաղաքագլուխը խնդրեց պ. նահանգապետից անել պէտք եղած կարգադրութիւնը ոչ թիֆլիսեցի հիւանդներին տեղափոխելու իրանց նահանգների ապաստարանները:

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր, փետրվարի 7-ին, հայոց ս. Աստուածածին եկեղեցում մատուցվեց պատարագ, որից յետոյ կատարվեց ծնկաչոք մաղթանք ռուսաց պատերազմող զօրքի աջողութեան համար: Եկեղեցին ծայրէ ի ծայր լիքն էր ժողովրդով: Քաղաքիս բոլոր խանութները փակված էին: Եկեղեցու գաւթում, խուռն ամբոխի մէջ, կանգնած էր երաժշտական նուագածու խումբը: Երբ եկեղեցում մաղթանքն աւարտվեց, խումբը ածեց «Боже Царя храни» հիմնը, որին յաջորդեց երկար «ուրան»: Քարէ կամուրջի մօտ կանգնած էին բոլոր համքարներն իրանց դրօշակներով և դաւուլ-զուռնա էին ածում: Ապա ժողովուրդը գնաց դէպի պ. նահանգապետի տունը և կանգնեց նրա բնակարանի առաջ. պ. նահանգապետը դուրս գալով, յայտնեց շնորհակալութիւն հասարակութեանը նրա ցոյց տուած ջերմ հայրենասիրական զգացմունքների համար, իսկ ժողովուրդը պատասխանում էր ուրաներով»:

—

ՔՈՒԹԱՅԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Տեղիս հայ գաղութի կեանքի ընդհանուր ամայութեան մէջ մի շատ ուրախալի երևոյթ պէտք է համարել մայրենի լեզուով ներկայացումը, որ տեղի ունեցաւ երէկ ի պատիւ Վարդանանց տօնի: Պ. Ելիզբարեան, սիրողների մասնակցութեամբ, քաղաքային թատրոնում ներկայացրեց «Անդուխտ» պատմական պիէսը: Հայ հասարակութիւնը սիրով լցրել էր թատրոնի

Նոյն այս առեղծուածն էր, որ դրված էր արևմտասէր Տուրգենևվի առաջ, և նա նոյն իր զարմանքն էր յայտնում իր հռչակաւոր «Մայրենի լեզու» արձակ բանաստեղծութեամբ:

Տուրգենևվի համար էլ կար—մի կողմից—աղքատ, յուսահատեցնելու չափ գժգոյն ռուս իրականութիւնը, ռուս անօգնական, կեղեքվող և ինքն մասսան, և—միւս կողմից—ռուս լեզուն, ռուս երգը, ռուս բանաստեղծութեան, գեղարուեստի աշխարհն թնդացնելու կարող ոյժը...

Մի ուրիշը, այնինչ բոլորովին ուրիշ պայմանների մէջ ծնված մէկը՝ անշուշտ այս հանգամանքը դէպի լաւը պիտի բացատրէր, պիտի անշուշտ ասէր, որ մի ժողովուրդ, որը ընդունակ է այդպիսի մեծ ստեղծագործութիւններ արտադրել, նա հաւանականօրէն պիտի ունենայ իր մէջ և այն անհրաժեշտ հոգեկան տարրերը, որոնք, աւելի նպաստաւոր պայմաններում զարգանալով, կը ստեղծեն մի գեղեցիկ ապագայ:

Բայց Տուրգենևվը, բոլորովին այլ միջավայրի, այլ ժամանակի զաւակ, չէր կարող ազատվել այն ճնշող հետևանքներից, որ տուել էր նրան նրա ժամանակը, դիրքը. ծնված ազնուական, որքան էլ սրտացաւ լինէր իր ժողովրդի վերաբերմամբ, այնուամենայնիւ նրա համար կար մի խորը անդունդ, որը բաժանում էր նրան հասարակ մուժիկից: Ապրէր նա իր ժողովրդի սրտի մօտ, նրանից անբաժան, գուցէ կարողանար թերևս մասամբ թօթափել իր կրթութեան և դիրքի ճնշող ոյժը. բայց հեռու հայրենիքից, կանգնած՝ իր ժողովրդի յուսահատեցնող դրութեան և նրա ստեղծագործող զօրութեան առեղծուածը լուծելու, ըմբռնելու անհրաժեշտութեան հանդէպ, նա չունէր իր ոտքի տակ բաւականաչափ հող հաւատալու իր ժողովրդի, իր հայրենիքի ապագային: Այդքանը բաւական էր, որ նրա մէջ կազմվէր ամբողջական պեսիմիստական աշխարհահայեացք: Եւ իր կեանքի վերջին տարիներում Տուրգենևվին մնում էր միայն հեռուից, հեռու արևմուտքից իր մելամաղձոտ, կարօտով լի հայեացքը ուղղել դէպի իր հայրենիքը և տարակուսանքով նայել—հետևել այն նոր հովերին ու շարժումներին, որոնք պիտի նոր հորիզոններ բանային հայրենի ժողովրդի համար և նոր յոյսեր ու ակնկալութիւններ ներշնչէին ապագայի վերաբերմամբ...

Պանդուխտ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Նայեցէք, սակայն, մեր տխուր ու մառախլապատ երկնքին: Մեր մէջ ոչ միայն ժողովրդական ազատ ու ձրի, այլ և վճարովի գրադարան-ընթերցարանի մասին, որպէս ամենաւբեք տարածված անհրաժեշտ հաստատութեան, խօսք լինել չէ կարող: Մեր քաղաքային «դումաների» հասարակական գործունէութեան ծրագրում երբեք տեղ չէ գրաւում ժողովրդի հրապարակական կրթութեան բաժինը: Մեր մէջ, ասում ենք, հասարակական ճշմարիտ, կենսական պահանջների և հասարակական դրամարկղի տնտեսութեան ծայրերը միանգամայն հակամիտ ուղղութեամբ են ընթանում:

Իսկ միւս կողմից նայեցէք մեր սեփական, աւելի ևս վատթար ու մշուշապատ հորիզոնին: Քանի-քանի անգամ մամուլը մատնանիշ է արել մեր մէջ ժողովրդի ընթերցանութեան, կրթութեան նուրբ խնդրի վրա և արձագանք տուել այն բողոքներին ու տրտունջներին, որ մասսայի գրագէտ խաւերից հրապարակ են նետվել: Սակայն երբեք միշտ շարունակում են պահպանել նոյն տխուր վիճակը: Մի անգամ մի մխիթարական լուր չը լսեցինք: Հասկանում ենք, շրջապատող պայմանները, տիրող անորոշ կարգերը աւելի քան տխուր ու արգելառիթ են հաւաքական գործունէութեան համար: Սակայն այսպէս թէ այնպէս, չը պէտք է վհատվել և բնական պահանջն ու ձգտումը զոհել արտաքին պայմաններին: Օրքան ողորմելի կը լինէր արդարանալ այն սովորական դարձած առարկութեամբ, թէ՝ «հայ գիւղացին կամ արհեստաւորն ու բանւորը (ինչարկէ գրագէտ) գիրք գնել չէ սիրում»: Տարօրինակը հայ մասսայի անտարբերութիւնը չէ, որ որոշ չափով արդարացնել կարելի է տնտեսական դառն վիճակով, այլ ինքը առարկութիւնը: Եթէ նոյն իսկ հայ գիւղացին տարեկան իր խիստ սուղ միջոցներից մի չնչին բաժին հանէ և մի երկու գիրք ձեռք բերէ, միթէ հանդիսատ կը մնայ հայ ինտելիգենտի խիղճն ու բարոյական պատասխանատուութիւնը: Միթէ ինքը, կարդալու սիրահար ինտելիգենտը, կարող է սեփական միջոցներով յագեցում տալ իր ընթերցանութեան ամբողջ պահանջին, եթէ զուրկ լինէր որ և է գրադարան-ընթերցարանի օգնութիւնից:

Ո՛չ, գոհողութիւն է հարկաւոր, բարենպատակ գործունէութիւն, հաւաքական ոյժերի միացումով: Մեր վարանոտ ու գործերի անկայուն վիճակում, նպատակայարմար է «շրջիկ գրադարաններ» ունենալը, էժան, ժողովրդական հրատարակութիւններից, և, որ գլխաւորն է, օգտակար գրքերից, որոնցից օգտվելը՝ միմեանց մօտ գտնվող գիւղերում կամ քաղաքներում, առանձին դժուարութիւն և ծախս չէ կարող ներկայացնել: Եւրոպայում, օրինակ, շատ օգտակար գրքեր հրատարակվում են երկու տեսակ: Մէկը սովորական հրատարակութիւն՝ ունեւոր ընթերցողների համար, իսկ միւսը յատուկ ժողովրդական հրատարակութիւն (Volksausgabe, ինչպէս գերմանացին է անուանում)՝ աւելի հասարակ թղթով ու տիպով, որի ծախսը անհամեմատ էժան է նստում: Այդպիսով մի և նոյն գիրքը, բոլորովին նոյն բովանդակութեամբ, ունի երկու խիստ տարբեր գներ: Ժողովրդական հրատարակութիւնը աւելի քան 60% էժան է ծախվում միւս հրատարակութիւնից:

Այս տեսակ փորձեր, որոնց համար հարկաւոր է, ուրիշ ոչինչ բայց եթէ մի համեստ ֆօնդ, կարող են մեր մէջ առանց դժուարութեան գլուխ գալ, եթէ ձեռնհաս, ժողովրդի ցաւերով համակված մարդիկ լինեն: Մեծ քանակով օգտակար գրքեր գնել (որ անշուշտ աւելի էժան կը նստի) և գիւղումով ցրել ժողովրդի մէջ, դարձեալ հեշտ և աջող հետևանքներ խոստացող ձեռնարկութիւն է:

Եւ այս բոլորը, իրանց բովանդակ խորութեամբ, ծանրանում են ինքնագիտակից եւրոպասարդութեան, ինտելիգենցիայի (խօսքս բուրժուազիային սորկացած՝ ամենայն արհամարհանքի արժանի ինտելիգենցիայի մասին չէ անշուշտ) վրա: Այո, ինքը, ինտելիգենցիան, եթէ չէ ուզում իր դասակարգային կոչման դաւաճանել, եթէ նա մի գիտակից ու հասունացած տարր է, որի մէջ արձագանք է գտնում ժամանակակից սօցիալական սրարշաւ հոսանքը, ապա ուրեմն, պէտք է ոչ միայն չը խուսափէ ժողովրդի խաւերը մտնելուց, այլ և առաջ կոչէ իրանից խուսափող և անտարբեր ժողովրդին: Անհատներ, գաղափարի զինուորներ են հարկաւոր մեր մէջ, որպէս զի ազէտ մասսային դուրս քաշեն խաւարի բովից և լոյս, կրթութիւն սփռեն նրա քնաթաթախ շարքերում: Միանգամայն ապարդիւն է անջատել հարուստ միլիոնատէրի գրպանին և ողորմութիւն մուրալ նրանից: Նա չունի դէպի մասսան որ և է բարոյական պարտականութիւն: Որքան ազէտ ու կուլտուրապէս յետամնաց է աշխատող տարրը, այնքան աւելի աջող կարող է կատարել բուրժուազիան իր պատմական միսիան—էկսպլօատացիան, իր աւերիչ հետևանքներով:

Բ. Իշխանեան

Բ ե ր լ ի ն

դահլիճը։ Հայեր և օտարազգիներ։ Խաղը անցաւ սպասածից աւելի աջող։ Հասարակութիւնը գոհ սրտով հեռացաւ դահլիճից, ցանկութիւն յայտնելով աւելի յաճախ տեսնել այդպիսի ներկայացումներ։ Յոյս ունենք, որ պ. Եղիզարեան և մեր սիրողները չեն բաւականանայ այդ մի ներկայացումով և կաշխատեն տարւայ մէջ գէթ մի քանի այդպիսի ներկայացումներ տալ։»

—

ՋԱԼԱԼ-ՕՂԼՈՒՑ մեզ գրում են. «Փետրւարի 7-ին, Ջալալ-Օղլիի եկեղեցում մաղթանք կատարվեց ռուսաց զէնքի աջողութեան համար։ Արովեանց քահանան մի ազդու քարոզ խօսեց, բացատրելով ժողովրդին մաղթանքի նպատակը։ Եկեղեցում ներկայ էին տեղական քննիչը, հաշտարար միջնորդը, տանուտէրը իր օգնականով, ռուսների մի մեծ խումբ և հայ ժողովրդի ահագին բազմութիւն։ Ջալալ-Օղլիի հայ հասարակութիւնը յօգուտ Կարմիր խաչի նուիրեց 100 րուբլի։»

—

ՏՓՎԻԲՈՒԼԻՒՑ մեզ գրում են. «Այստեղ եղանակները սկսել են լաւանալ, վաղուց է արդէն ինչ որ վերարկու չենք հագնում. աւելի այն պատճառի այրում է, որ առանց հովանոցի դժուար է լինում ման գալը»։

—

ՄԱՆԳԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 8-ին, Մանգլիսի հայ-լուսաւորչական հասարակութիւնը, պատարագից յետոյ, եկեղեցում ծննկաչոք մաղթեց ռուսաց Ինքնակալ Նիկոլայ Կայսրի արեշատութիւնը և պատերազմի դաշտում գտնվող ռուս զինւորներին աջողութիւն»։

—

ՄԱՅԿՕՊԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 5-ին, ս. Վարդանանց տօնի օրը, տեղիս աղօթարանում հանդիսաւոր պատարագ մատուցվեց։ Պատարագիչ Վ. քահ. Անքարեան, խուռն բազմութեան ներկայութեամբ, ազդու քարոզ խօսեց։ Ժամասացութեան վերջը ռուս-եապօնական պատերազմի առիթով մաղթանք կատարվեց ռուսաց զօրքի աջողութեան համար, որի ժամանակ կարդացվեց և Բարձրագոյն մանիֆեստը։ Աղօթատնում մեծ բազմութիւն էր հաւաքված։ Այդ օրը, մինչև ժամը 2-ը, փակված էին հայերի խանութները»։

—

ԼԱԳՕԴԵԽԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 7-ին, շաբաթ օրը, հանդիսաւոր պատարագ մատուցվեց, իսկ պատարագի վերջը, ս. Աստուածածնի եկեղեցու գաւթում երկու սեռի բազմութեան ներկայութեամբ մաղթանք կատարվեց ռուսաց զօրքին ույժ և զէնքին աջողութիւն շնորհելու առիթով։ Այդ օրը փակ էին խանութները»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

[illegible]

Եապոնիան մի փոքր երկիր է, բայց ունի 40 միլիոն բնակիչներ, որոնց համար նեղ է իրանց հայրենիքը։ Նա առաջ լոկ մի երկրագործական երկիր էր, և ապրում էր հողագործութեան արդիւնքներով, բայց վերջին 30—40 տարվայ ընթացքում սաստիկ զարգացաւ եապօնական արդիւնաբերութիւնը և առևտրական-արդիւնաբերական ընդունակութիւնը. Նրան, այդ պատճառով, անհրաժեշտ են վաճառանոցներ, որտեղ կարողանայ վաճառել իր արդիւնաբերական արտադրութիւնները։ Միւս կողմից ազգաբնակութիւնը աճելով, հողի պակասութիւն զգացվելով, նա պէտք ունի գաղթականութիւններ հաստատել ուրիշ տեղերում։ Առաջին նպատակի, այն է եապօնական արտադրութիւնների տարածման և սպառման համար շատ յարմար է իր դիրքով և այլ պայմաններով Մանջուրիան, իսկ երկրորդ նպատակի, այն է եապօնական գաղթականութիւններ հաստատելու համար, վերին աստիճանի նպաստաւոր պայմաններ է ներկայացնում Կօրէան իր կակուղ կլիմայով, իր բնական հարստութիւններով և ժողովրդի ու լեզուի մօտաւոր ազգակցական առնչութեամբ։

Այդ օրգանական պատճառներով, Եապօնիան վաղուց աչք էր տնկել Մանջուրիայի և Կօրէայի վրա, բայց Մանջուրիայում նա հանդիպեց մի զօրեղ հակառակորդի և մրցակցի—Ռուսաստանին, որը նոյնպէս իր արդիւնաբերութեան զարգացման պատճառով, որոնում է վաճառանոցներ և կարողացել է արդէն տնտեսական մեծ շահեր ստեղծել Մանջուրիայում։ Բնական է, որ Ռուսաստանը չէր կամենայ զիջանել այդպիսի մի երկիր Եապօնիային և ընդհարումը անխուսափելի էր։

Ներկայ պատերազմը, ուրեմն, Եապօնիայի համար կեանքի և մահվան խնդիր է։ Եթէ Եապօնիան յաղթող հանդիսացաւ ծովի վրա, այդ դեռ ոչինչ չէ նշանակում. նրա համար կենսական պահանջ է Մանջուրիան և Կօրէան ձեռք ձգել, իսկ այդ գրեթէ անհաւատալի է, մանաւանդ Մանջուրիայի վերաբերմամբ, որովհետև եթէ Ռուսաստանը նոյն իսկ թողնէ Մանջուրիան, որ անհնարին է ենթադրել, դեռ հարց է, Չինաստանը կը համաձայնվի Մանջուրիան տալ Եապօնիային։ Այդ է պատճառը, որ խաղաղութեան բոլոր բարեկամները համակված են անհուն վշտով, նախատեսնելով, որ ներկայ պատերազմը կարող է երկար տևել և վերին աստիճանի աղետալի լինել համայն մարդկութեան համար։

Ռուսաստանը պատրաստվում է։ Ռէյտէրի գործակալութիւնը հաղորդում է Պետերբուրգից ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, որ Ռուսաստանը որոշել է պատրաստ պահել իրան պատերազմական գործողութիւնների համար Հնդկաստանի մօտ այն դէպքում, եթէ Անգլիան յայտնի կերպով թշնամական դիրք կը բռնէ իր դէմ կամ փորձ կանէ ձեռնարկել որ և է մի բան, վնասակար Ռուսաստանի շահերին Պարսկաստանում և Սիբիրում։

Մեծ պետութիւնների պատերազմական նաւատորմերը։ «Zeit» լրագիրը հետաքրքրական տեղեկութիւններ է հաղորդում մեծ պետութիւնների Արևելեան Ասիայում այժմ գումարված նաւատորմի կազմութեան և թւի մասին։ Ամենից առաջ կանգնած է այդտեղ, ինչպէս և երկրագնդի ամեն տեղերում, բրիտանական նաւատորմը։ Նա բաղկանում է խաղաղ-ովկիանոսեան, արևելա-ասիական և աւստրալիական էսկադրաներից. առաջին երկուսը արդէն միացել են և նրանց նաւերի մեծ կէսը շարված է կամ բաժիններով, կամ առանձին Վէյ-Խայ-Վէյի, Չիֆուի, Տակուի, Չեմուլպօի և Շանգհայի կամ այդ նաւահանգիստների մօտ։ Առաջին և երկրորդ էսկադրայում գտնվում են 12 զրահաւորներ և 16 կրէյսէրներ. այդ նաւերը ամենքը միասին ունեն 92,000 տօնն տեղաւորութիւն, 76 ծանր, 340 միջին և 560 թեթև թնդանօթներ և 10.000 հոգուց բաղկացած ծառայողներ, Աւստրալիական էսկադրան այդ զօրութեան 1/3 մասն է կազմում։ Միացեալ-Նահանգները ունեն Արևելեան Ասիայում 9 մեծ զրահաւոր կրէյսէրներ «Պէնսիլվանիա» տիպի, 10,000—13,000 տօնն տեղաւորութիւն, 4 ծանր, 14 թեթև թնդանօթ, 46 արագաձիգ, 2—4 ականային գործիք. այդ էսկադրային կից կան 6 կօնտր-ականանաւեր։ Արևելեան - Ասիայում այդ էսկադրան երկրորդ պատերազմական նաւատորմն է իր ույժի կողմից, որովհետև նա ունի 4000 մարդ և 162 թնդանօթ։ Գերմանիան, ճիշդ է, միջին մեծութեան կրէյսէրներով է հանդէս գալիս, բայց նրա նաւերի ընդհանուր թիւը 16 է և նրանց մէջ գտնվում է այնպիսի յայտնի զրահաւոր կրէյսէր, ինչպէս «Herthe» (5,660 տօնն, 2 ծանր, 8 միջին, 24 թեթև թնդանօթ և երեք ընդծովեայ ականային գործիք) և մի հատ զրահապատ տախտակամածով կրէյսէր, նոր տիպի, ինչպէս «Thetis»-ը, որ ունի 2,665 տօնն, 10 միջին, 14 թեթև թնդանօթ։ Ֆրանսիան ունի արևելաչինական ջրերում փլագմանեան նաւ «Amiral Duppere» և 6 կրէյսէր (3,870 տօնն, 6 միջին, 22 թեթև թնդանօթ, 2 ականային գործիք)։ Աւստրիան նոյնպէս ունի արևելեան Ասիայում մի պաշտպանեալ զրահապատ կրէյսէր «Aspern» (2,400 տօնն, 16 միջին և թեթև թնդանօթ, 4 ընդծովեայ ականային գործիք). Նրա մի ուրիշ մեծ կրէյսէրը, «Էլիզաբէթ» տա այժմ խարիսխ ձգած կանգնած է Բատավիայի մօտ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

11 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նշանակված է գեներալ-մայոր Լաշկէվիչ 1-ին արմէյսկի զօրաբաժնի շտաբի հրամանատար։

ՄՕՍԿՎԱ։ Քաղաքը, ազնուականութիւնը և զէմստվօն մատուցանում են սուրբ պատկերներ գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինին։ Նահանգական զէմստվօն նուիրեց պատերազմի կարիքների համար 300,000 ր., որից 50,000 ր. նաւատորմի համար և 20,000 ր. ի նպաստ զինւորական ծառայութեան մէջ առած զինւորների ընտանիքների. Մնացած փողերը կը գործադրվեն վիրաւորված և հիւանդ զինւորների վրա։ Կազմակերպվում է օգնութիւն պատերազմ գնացած օֆիցէրների ընտանիքների համար։—Նահանգական զէմստվօի ժողովը ուղարկեց փոխարքային հետևեալ հեռագիրը. «Մոսկվայի զէմստվօն այժմ իր մտածմունքները կենտրօնացնել է հեռաւոր ծայրի վրա, ուր ռուսական զինւորութիւնը և նաւատորմը իրանց կրծքով պաշտպանում են Ռուսաստանի պատիւը և արժանաւորութիւնը։ «Վարեագ» և «Կօրէեց» նաւերի հերոսական քաջագործութիւնը բարձրաձայն ծանուցեց աշխարհին, որ կենդանի է այն քաջարի ոգին, որով միշտ այնպէս զօրեղ է եղել ռուսական զինւորութիւնը։ Հաստատ հաւատ ունենք, որ Աստուծու օգնութեամբ այդ զօրեղ ոգին և ձեր ղեկավարութեան տակ գտնվող զօրքերի անսահման քաջութիւնը և սէրը դէպի հայրենիքը շուտով կը պսակեն Ռուսաստանը նոր փառքով և ցանկալի խաղաղութիւնը կը բերեն նրան»։

ՊԵՏՐՕՊԱՎԼՕՎՍԿ։ Ամու-Դարիան մաքրվեց սառուցից։ Առևտրական ֆիրմաները նշանաւոր վնասներ կրեցին. տարված են շատ ապրանքներ, բամբակ և մակոյկներ։

ՀՌՈՄ։ Պապը ընդունեց Բուրբոնեան Խաիմէին, որը Պետերբուրգ է ուղևորվում, ուր նա ունկնդրութեան կընդունվի Կայսրից և գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հետ կերթայ պատերազմ։

ՏՕԿԻՕ։ Ան-Ջժուում կանգնած ռուսաց զօրքերը ոչինչ պատրաստութիւններ չեն տեսնում շարունակելու իրանց արշաւանքը դէպի Պինեան։

ՁԼԱՏՕՈՒՍՏ։ Ուֆա, Կրօպաչէվօ, Զլատոուստօվօ կայարանների վրա բացված են կէտեր թէյ, շաքար և հաց տալու համար դէպի Հեռաւոր Արևելք գնացող այն զինւորական էշէլօններին, որ կազմակերպել է Կարմիր Խաչի Ուֆիմի վարչութիւնը։

ՊՕՐՏ-ՍԱԻԴ։ Կամաւոր նաւատորմի «Օրէօլ» և «Սմօլէնսկ» շոգենաւերը փետրվարի 10-ին առաւօտեան եկան Սուէզից։

ՏԵԱՆՑԶԻՆ։ («Րէյտ. գործ.»)։ Ռուսաստանի բողոքը չինական զօրքերի տեղափոխութեան դէմ Լեան գետի շրջանում, արդէն, ըստ երևոյթին, իր ազդեցութիւնն ունեցաւ. փոխանակ այդ շրջանը գնալու, զօրքերը գնում են երկաթուղով միայն մինչև Մանչժօու, որը գտնվում է կէս ճանապարհի վրա Տեանցզինի և Շանխայգուանի միջև։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Պետութիւններին ուղղած յայտագրի մէջ Ռուսաստանը մեղադրում է Եապօնիային միջազգային իրաւունքը խախտելու համար։

ԲԵՐԼԻՆ, «Կեօլնիշէ Ցէյտունգ» մանրամասն քննում է գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի նշանակումը, համարելով դա ռուսական զինւորութեան զօրութեան ուժեղացումը Արևելեան Ասիայում բարոյական մի մեծ ֆակտօրով։ Այդ խելօք և եռանդոտ մարդը, որը աչքի է ընկնում իր զգուշութեամբ և որը միշտ սիստեմատիկաբար է գործում, ինչպէս ասում է լրագիրը, երբէք սխալ չի գործի փութկոտութեամբ։

ՊԱՐԻԶ։ Կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի 10 միլիօն ֆրանկի կրէդիտ խնդրել պարլամէնտից՝ Սայգօնի, որպէս ֆրանսիական արևելեան-ասիական էսկադրայի յենակէտի պաշտպանութիւնը աւարտելու համար։

ՏՕԿԻՕ («Րէյտ. գործ.»)։ 100 միլիօն եենի պետական փոխառութիւնը ծածկվեց ստորագրութիւններով համարեա չորս անգամ։

ՍՕՖԻԱ։ (Դիմադրական շրջաններից)։ Թիւրքական աղբիւրից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, Ուսկիւբի վալի Շաքիր-փաշան մըտաւ Դեակօվօ, և յոյս ունի, որ մերձակայ ապագայում կը հանգստացնէ բոլոր ալբանական ապստամբ շրջանները։ Հիլմի-փաշան կազմեց երեք վիլայէտների բիւդժէտը, այնպէս որ դէֆիցիտ չէ նախատեսնվում, եթէ՝ նոր ապստամբութիւն չը ծագի։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Կօրէից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, եապօնական 30,000 մարդուց բաղկացած զօրքերը, ափ իջնելով Չեմուլպօ, գտնվում են ճանապարհի վրա Սէուլի և Պէնեանի միջև։ Ձիւնի հալվելու պատճառով, Կօրէի ճանապարհները տեղ տեղ շատ վատ են, որ շատ դժուարացնում է ուտելեղէնների և ռազմամթերքների տեղափոխութիւնը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 11-ին Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնայի ներկայացան Ալէքսանդրօվսկայա համայնքի գթութեան քոյրերը, որոնք ուղևորվում են Հեռաւոր Արևելք։ Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնա տեսաւ այն սանիտարական գնացքը, որ ուղևորվում է Հեռաւոր Արևելք։

12 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնից. «Ռուս կառավարութիւնը մեծ բրիտանական կառավարութեանը յայտնեց ամենաանկեղծ երախտագիտութեան արտայայտութիւն անգլիական «Տալբօտ» կրէյսերի ունեցած մասնակցութեան համար Չեմուլպօում ռուսական «Վարեագ» և «Կօրէեց» պատերազմական նաւերի ծառայողների ազատութեան գործում։

Գեներալ-ադիւտանտ Ալեքսէևի հեռագիրը Թագաւոր Կայսրի անունով փետրվարի 11-ից. «Ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Կայսերական Մեծութեան այս րօպէիս իմ ստացած զեկուցման մասին, որ այս գիշեր եապօնացիները փորձ արին փակելու Պօրտ-Արտուրի մուտքը առևտրական նաւերով, որոնց ուղարկել էին «Րետվիզան»-ի վրա։ Փորձը չաջողվեց.—երկու նաւերն էլ ջարդված են թնդանօթի ռումբերով և ընկած են ափի վրա, Զօլոտօյ բլուրի և Վագրի թերակղզու մօտերը։ Կորուստներ չը կան։ Մանրամասնութիւնների եմ սպասում նաւատորմի ժամանակաւոր հրամանատարից»։

Գեներալ-ադիւտանտ Ալեքսէևի հեռագիրը Թագաւոր Կայսրի անունով 1904 թւի փետրվարի 11-ից. «Իբր լրացում փետրվարի 11-ի իմ հեռագրի՝ ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Մեծութեան հետևեալը. փետրվարի 11-ին, գիշերվայ ժամ 2 և 45 րօպէից մինչև լուսաբաց թշնամին փորձ արեց յարձակվել «Րետվիզանի» վրա՝ բազմաթիւ ականանաւերով և անցքի մէջ ընկղմել մեծ նաւեր՝ այրվող նիւթերով։ Նախ և առաջ նկատելով ականանաւերը և նրանց վրա ուժեղ կրակ բանալով՝ «Րետվիզանը», բատարէաների օժանդակութեամբ, մուտքի մօտ ոչնչացրեց ուղիղ իր վրա եկող երկու նաւերը, որոնցից մէկը Վագրի թերակղզու փարոսի տակին ընկաւ ժայռերի վրա, իսկ միւսն ընկղմվեց Զօլոտօյ բլուրի փէշերի մօտը։ Ականանաւերի վրա թնդանօթներ արձակելը տևեց մինչև լուսաբաց, երբ նաւակայանում երևացին չորս կործանված նաւեր և ութ հատ կամաց հեռացող ականաւերը, որոնք դիմում էին ծով դէպի իրանց սպասող նաւերը։ Մակոյկների վրա փրկութիւն գտած ծառայողների մի մասը խեղդվել է, միւս մասն էլ գուցէ թշնամու ականանաւերն իրանց վրա են առել։ Կատարվում է ափերի խուզարկութիւն։ Նաւահանգստի մուտքը մաքուր է։ Թշնամու ծրագրի լիակատար քայքայումը վերագրում եմ «Րետվիզանի» կարիճ դիմադրութեանը և սպանիչ կրակին։ Նաւը դեռ այժմ էլ այրվում է։ Նաւակայանում նշմարվել են լողացող ականներ։ Հօրիզօնի վրա՝ հեռուն՝ երկու նաւաբաժիններով կանգնած է թշնամին։ Վերադարձնում եմ հետապնդելու ուղարկած երեք կրէյսերները, որպէս զի նախապէս մաքրեն նաւակայանը լողացող ականներից։

12 փետրվարի

ԼՕՆԴՕՆ։ («Րէյտ. գործ.»)։ Եապօնական Եինգօմարու շոգենաւը եկաւ Կարդիֆ վերցնելու 7500 տօնն ածուխ, «Սադօմարու» վերցնում է 5000 տօնն, «Կավալիմարու» վերջացնում է ածուխ բեռնելը, չորրորդ շոգենաւը ածուխ է վերցնում Բարրօնում։ Ընդամենը վերցնվում է 25,000 տօնն։

Կ. ՊՕԼԻՍ: Ծովային մինիստրը ստորագրել է պայմանագիր Անսալդօ նաւակառոյց գործարանի հետ Գէնուայում 7 ականանաւեր պատրաստելու համար:

ԲԵՐԼԻՆ: Գերմանական զինուորական գործակալը Տօկիօում և երկու օֆիցէր ուղարկված են ճապօնական բանակը պատերազմական գործողութիւններին ներկայ լինելու համար:

ՎԻԵՆՆԱ: Ժամանեց շվէդ-նօրվէգական Թագաւորը:

ՏՐԻՊՕԼԻ: Ամբողջ երկրում մեծ հեղեղ է: Ջուրը կատարելապէս ծածկում է Տրիպօլի քաղաքի շրջականները: Նիւթական վնասը չափազանց մեծ է:

ՎԷՅ-ԽԱՅ-ՎԷՅ: («Րէյտ. գործ.»): Չորս ճապօնական զրահակիրներ և 9 կրէյսէրներ անցան արեւելեան ուղղութեամբ:

ԼՕՆԴՕՆ: («Րէյտ. գործ.»): Ծովային վարչութեան սկզբնական նախահաշիւը 1904—1905 Թւի համար հաշւած է 36,889,000 ֆունտստէրլինգ. ներկայ տարվայ համար որոշված է 34,457,000 ֆունտ ստէրլինգ:

ՇԱՆԳՀԱՅ: («Րէյտ. գործ.») Վուսունի մօտ կանգնած ճապօնական կրէյսէրները հեռացան հիւսիսային ուղղութեամբ:

Ճապօնիայի հետ պատերազմը մի քանի շաբաթից մարդկանց կողմից փորձեր է յարուցել պետական խնայողական արկղներում փող գնողների մօքերը շփոթել, որպէս զի նրանք արկղներից իրանց փողերը դուրս բերեն, այն անհիմն լուրերի հիման վրա, իբրև թէ խնայողական արկղները, փոխանակ կանխիկ դրամի, պէտք է վճարեն պետական ընտայով: Այս կերպով այդ չարամիտ փորձի հեղինակները աշխատում են օգուտ քաղել փողատէրերի դիւրահաւանութիւնից: Հարկաւոր ենք համարում յիշեցնել, որ կառավարութիւնը իր վրա է ընդունում պետական խնայողական արկղներում պահ տրված փողերի ամբողջութեան պատասխանատւութիւնը և թէ այդ գումարները կամ փողերը չեն կարող ոչ մի դէպքում գործածվել ընդհանուր պետական ծախքերի համար: Ինչպէս յայտնի է, մեր կառավարութիւնը երբէք և ոչ մի հանգամանքում չէ խախտել իր յանձն առած պարտականութիւնները: Պետական խնայողական արկղներում դրված փողերը միշտ վճարվել են, վճարվում են և այսուհետև էլ պէտք է վճարվեն, առանց որ և է արգելքի անպատճառ կանխիկ դրամով:

Ռուսաստանեան-հեռագրական գործակալութիւնից

12 փետրվարի

ԼՕՆԴՕՆ, «Expresse»-ին հաղորդում են. «Տօկիօում յամառ լուրեր են պտտում, թէ նոր պատերազմ է տեղի ունեցել Պօրտ-Արտուրում փետրվարի 7-ին:—Ճապօնական կառավարութիւնը դիմեց Չինաստանին յայտարարութեամբ Շանգհայում «Մանչժուր» նաւակի գտնվելու առիթով, առաջարկելով իր վրա վերցնել Չինաստանի չէզոքութիւնը պահպանելու հոգսը, եթէ վերջինը անընդունակ է այդ բանին:—«Standard» լրագիրը հաղորդում է, որ Լաօեանգում 2000 չինացիներ աւերում և կողոպտում են ռուսներին: Չինական զօրքերը պաշտպանում են երկաթուղին:—«Daily Telegraph»-ի տեղեկութիւնների համեմատ, չինական աւազակները վեց հեծեալ զօրաբաժիններ կազմեցին, դիտաւորութիւն ունենալով փչացնել երկաթուղին և հեռագրաթելը. նրանց բռնում են ցրված ռուսական զօրամասերը:

ԼՕՆԴՕՆ: «Daily Chronicle» լրագրին Խարբինից հաղորդում են, որ ճապօնական դեսպանը Սէուլում գահընկէց յայտարարեց կօրէայի կայսրին, իսկ Կօրէյան միացրված Ճապօնիայի հետ:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իսկական ցէլլուլեար Բագդադեան տեսակի

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ

ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ ՊԱՄԽԱԼԻԴԻԻ

իւրաքանչիւր արկղիկը 6 մսխալից:
Միակ ներկայացուցիչը
ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Ա. Կ. ԶԱԽԱՐԻԱԴԻՍ

Ընդունում է նոյնպէս պատուէրներ մինչև ապրիլի 15-ը եկող տարվայ համար:

Հասցէն. Тифлисъ, Дворцовая ул., д. Сараджева, квартира № 6. (հ. կ.) 7—10

Լոյս տեսաւ
Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Ի Տ Ա Լ Ի Ա Յ Ո Ւ Մ

Քսանն եւ ինն պատկերներով (արտասահմանում պատրաստված)

Գինն է՝ 1 ր. 50 կ.

Դիմել՝ «Գուտտեմբէրգ» եւ «Կենտրոնական» գրավաճառանոցներին, կամ հեղինակին՝ Тифлисъ, Редакція «Мурчъ» 1—10

L'HIRONDELLE—ԾԻԾԵՌՆԱԿ

Հայերէն և ֆրանսերէն բառերով: Թարգմ. Ն. Էալյեանցի, ձայնագր. Ն. Նիկօլաեվի: Գինն է 30 կ.: Ծախվում է բոլոր երաժշտական խանութներում: Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել Կենտրօնական և Կովկասեան գրախանութները, որտեղ գումարով առնողներին նշանաւոր զիջումն կը լինի: (ռ. կ. հ.) 1—3

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գր. Տէր-Գրիգորեանց

Վերադարձաւ արտասահմանից և նորից ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825. (ամեն օ.) 1—15

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներին, ամեն օր առաւօտեան 12—2, երեկոյեան 5—6: Վեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանովի, Բախչիեվի դեղատան կից:

ԲԺԻՇԿ **ՂԱԶԱՆՃԵԱՆՑԸ**

Տեղափոխվելով Կ ա ր ս, ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 1-ը, երեկոյեան 6—7 ժ., առանձնապէս սիֆիլիս և վեներական հիւանդ. 5—6 ժ.

Միխայլօվսկայա փողոց, տուն Մակիեվի: 3—10

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7

Վէլիամինովսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի: 16—100

Արդէն ստացվել են և ծախվում են

պտղատու ծառեր

և տունկեր «Աշխատանք» ընկ. տնկարանից. հարցնել Կ. Աֆրիկեանին, Մէլիք-Բախտամեանցի խանութում, Պուշկինեան փողոց: Տունկերի ցուցակները ուղարկվում են ձրի: (կ. ե. հ.) 3—3

Տպագրութեան համար արդէն պատրաստած լինելով մի լիակատար հայերէն ԵՐԳԱՐԱՆ, բայց ցանկանալով առաւել կատարեալ դարձնելու, խոնարհաբար խնդրում եմ այն բոլոր անձանց, որոնք ձեռնհաս են և կամ ժողոված ունեն երգեր, պարերգեր, նամանաւանդ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ և երգեր, բարեհաճեն ուղարկել ինձ հետևեալ հասցէով. Баку, Араму Аракелянцу. Въ книжный магазинъ С. Д. Арутюнова. (ե. հ. կ.) 5—6

Գ. Աւարկիսովի պարտիզպանական հիմնարկութիւնը ծախում է և արտասահմանեան և տեղական պտղատու ծառերի բոլոր տեսակները շատ չափաւոր գներով: Հասցէն՝ станція Скра, Закавказ. Желѣзн. дороги,—Авсаркисову. Կատալոգները ուղարկվում են ձրի: (կ. ռ.) 4—10

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է

ՐԱՖՖԻ

ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

Պատմական վէպը

I—II և III գիրք. վերջաբանով.

Գինն է փառակազմ 5 ր., անկազմ 3 ր. 50 կ. Մեզ մօտ վաճառվում է նաև նոյն հեղինակի «Սամուէլը» գ. 3 ր. 50 կ. և միւս աշխատութիւնները:

Դիմել կանխավճարով՝ Баку, Оганесу Газанчіану. 9—10

Հոգեւոր դպրոցի

Նորաւարտներից համաձայն է ընտանիքներում պարապել հայերէնից մեծերի և փոքրերի հետ ճաշի ու բնակարանի փոխարէն: Հասցէն «Գուտտէնբէրգ» գրախանութը: 2—5

Լոյս տեսաւ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ
1) Առաջին գրքոյկը

ԱՆԴԷՐՍԸՆԻ ՀԷՔԻԱԹՆԵՐԸ

Պատկերազարդ, հեղինակի պատկերով և կենսագրութեամբ, Թարգմ. Տ. Զաւէնի:

Գինն է 50 կոպէկ:

2) Երկրորդ գրքոյկը

ԱՐԲԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Գինն է 15 կոպէկ:

Դիմել՝ Թ ի ֆ լ ի ս ո ւ մ — Հրատարակչին և «Գուտտենբերգ», ու «Կենտրօնական» գրավաճառանոցներին. Բ ա գ ւ ո ւ մ—«Պրօմէթէոս», «Սօտրուդնիկ» և «Ղազանչեան» գրավաճառանոցներին: Ե ր և ա ն — «Արարատ» գրավաճառանոցին:

Ծ ա խ վ ո ւ մ է

ՄԱՐՈՒԽՈՂ ՃՐԱԳՆԵՐ

դրամա 3 գործ.
Հեղ. ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԱԲԵԼԵԱՆԻ
Գինը 50 կ.

Դիմել. Баку, Александру Абеляну 7—10

Երեւանի նահանգի Սուրմալու գաւառում ծախվում է երկու կտոր հող՝ 2271 դեսեատին և 34 դեսեատին: Մանրամասնութիւնների համար դիմել Իգդիր Ефрему Меликъ Вартанесяну 7—10

Բացված է պատկերազարդ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԻ

XI եւ XII-րդ գրքերի բաժանորդագրութիւնը:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է 3 ՐՈՒԲ.

Նախկին տասը գրքերը ի միասին արժեն՝ խմբագրութեան մէջ՝ 15 րուբլի, մի գիրքը 2 րուբլի. երկուս և աւելին՝ իւրաքանչիւրը 1 ր. 50 կոպ., ա. գիրքը՝ 3 րուբլի:

Դիմել. Ервандy Лалаянцъ. Тифлисъ, Семинарія Нерсисянъ կամ Саперная 5.

(կ. երեբշ. հ.) 10—12

ՎԻԵՆՆԱ. ԲԺ. Գ. Մ. ԱՖՐԻԿԵԱՆ

Կազմում է խորհուրդներ տեղիս մասնագէտ-պրօֆէսօրների հետ Ռուսաստանից եկող հիւանդների համար:

Հասցէն Wien, Spiegelgasse, 3, IV stock. 8—50

ԳՐԻԳՕՐԻՑ ՄԱՏՎԷԵՎԻՉ

Ի Օ Խ Վ Է Տ

Ընդունելութիւն ատամների և բերանի խոռոչի հիւանդութիւնների, ատամ հանելու, բժշկելու, պլօմբ անելու, մաքրելու և արհեստական ատամներ շինելու:

Հասցէն՝ Михайловская ул., № 108, противъ Кирки: Ընդունելութիւնը առաւօտեան 10-ից մինչև երեկոյեան ժամի 7-ը: 22—30

Правленіе Закавказскаго Общества исправительныхъ земледѣльческо-ремесленныхъ колоній приглашаетъ г.г. членовъ пожаловать въ помѣщеніе Тиф. Суд. Палаты въ воскресенье 15 февраля сего 1904 года, въ 1 часъ дня, на Общее Собраніе Членовъ Общества. Предметы занятій:

1. Отчетъ о дѣятельности Правленія за 1903 годъ.
2. Денежный отчетъ Общества за 1903 г.
3. Отчетъ по исправительной колоніи въ Земо-Авчалахъ за 1903 годъ.
4. Приходорасходная смѣта Общества на 1904 г.
5. Докладъ ревизіонной коммисіи по отчету за 1903 годъ и по смѣтѣ на 1904 годъ.
6. Вопросъ объ избраніи 4-хъ членовъ Правленія, кандидатовъ и Ревизенной коммисіи на 1904 годъ.
7. Докладъ по вопросу объ измѣненіи § 2 устава калоніи.

Примѣчаніе. Общее Собраніе считается состоявшимся при участіи въ немъ не менѣе 20 членовъ (§ 17 устава Общества). 3—3

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Ուսումնարանների համար

1. Դասատետր կրօնի	ա.	տարի	. —	25
2. » »	բ.	»	. —	20
3. » »	գ.	»	. —	30
4. Հին-ուխտ	դ.	»	. —	35
5. Նոր-ուխտ	ե.	»	. —	40
6. Գործք առաքելոց	զ.	»	. —	40

Ուսուցչաց համար

7. Ուղեցոյց կրօնի—հին-ուխտի (սպառ.)	— —
8. » » —նոր-ուխտի	. 2—50
9. Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ.	1—50
10. » » » Ե. »	— 50

Ինձ դիմողները ստանում են 1) 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղչ:

Կարելի է դիմել—1) ինձ (коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля և 3) Книжный магазинъ «Гуттенбергъ».

51—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայոց Դրամատիկական ընկերութեան վարչութիւնը խնդրում է հայ թատերագիրներին ուղարկել վարչութեան նախագահին (Тифлисъ, Барят.е№ 8 кн. М. Тумановой) իրենց թատերական գրուածքներ տ. Մ. Մակարեանի մրցանակաբաշխութեան ներարկելու համար:

Մրցանակաբաշխութեան պայմանները՝

Մրցանակաբաշխութեան ենթարկվող գրուածքները պէտք է ուղարկվեն վարչութեանը ոչ ուշ քան 1904 թ. տարվայ օգոստոսի 20-ը, կեղծ ստորագրութեամբ պայմանական մակագրութիւն կրող ծրարով, որի հետ պիտի լինի նոյնպիսի մակագրութիւն կրող և հեղինակի իսկական անունը ներփակող ծրար:

Մրցանակի հարցը կորոշի մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովը, որ կընտրուի 1904 տարվայ մարտ ամսին:

Մրցանակը կազմվելու է տ. Մակարեանի կտակած 3000 ր. մի տարվայ տոկոսից:

Կարող է տրվել նաև կէս մրցանակ:

Մրցանակաբաշխութեան կարող են ենթարկվել միայն այն գրուածքները, որոնք դեռ չեն ներկայացված, կամ ներկայացված են միայն վերջին սեզօնին: 3—5

ԹԷՅԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ եւ ԸՆԿ.

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ

Մատակարարողներ տանն ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԻՇԽԱՆ ՄԻԽԱՅԻԼ ՆԻԿՕԼԱՅԵՎԻՉԻ և Նորին Մեծութեան Պարսից Շահի

Հիմնական դրամագլուխ 6,000,000 րուբլի: Տարեկան շրջանառութիւն 20000000 րուբլուց աւելի:

Շնորհիւ մեր թէյերի բարձր յատկութեան, առաւելապէս իրանց ուժեղ արօմատով, լաւ համով և թունդ գոյնով, մեր ֆիրման ԵՒՐՕՊԱՅՈՒՄ բռնեց առաջնակարգ տեղերից մէկը մեր ծախած թէյի քանակութեամբ: Մեր խանութներում, որոնք գտնվում են Մօսկվայում և Օդեսսայում՝ մեր սեփական շինութիւններում, աշխատում է 1500 մարդուց աւելի:

Մեր ֆիրմայի թէյը գտնվում է Ռուսաց Պետութեան բոլոր մագազիններում:

Մեր թէյն առնելու ժամանակ խնդրում ենք պ.պ. գնողների ուշադրութիւն դարձնել մեր առևտրական մարկայի՝ նաւի՝ ճշգրտութեան վրա, որ հաստատված է պետութիւնից, և պահանջել Վիսոցկու թէյը՝ նաւով:

Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ գրասենեակը գտնվում է Մօսկվայում:

Բաժանմունքները.—Օդեսսայում, Վարշավայում, Րօստովում Դօնի վրա, Եկատերինբուրգում, Խարկօվում, Թիֆլիսում, Րիգայում, Վիլնօյում, Սիմֆէրօպօլում, Նիժէգօրօդեան և Իրբիտսկի տօնավաճառներում:

Անդրկովկասի և Անդրկասպեան երկրների համար բաժանմունքը Թիֆլիսում գտնվում է Մէյդանում, Ժէլէզնի բեաղ, տէլէֆօն № 32:

Ընկերութեան հասցէն Մօսկվայում և բաժանմունքներում.—Թէյի առևտրի ընկերութիւն Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և Կօ.

Հեռագրների համար.—«Կ Ա Ր Ա Բ Լ Ի Կ»:

Թէյ ուղարկվում է Պարսկաստան տրանզիտով և այդ ժամանակ յետ է ստացվում մաքսը: 4—20

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 12-го февраля 1904 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Типорафія «ГЕРМЕСЪ» С.Назарянцэ, Мих. п. № 81.